

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıkları: Bir durum çalışması¹

Feryad Doğuş², Sanem Tabak³

² Milli Eğitim Bakanlığı, Ordu, Türkiye

³ Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Eğitim Fakültesi, Ordu Üniversitesi, Ordu, Türkiye.

ÖZET

Bu çalışmada kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarını incelemek amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül çoklu durum çalışması deseni ile desenlenmiştir. Araştırma katılımcılarını Türkiye'nin kuzeyinde yer alan bir ilde devlet okullarında görev yapan 36 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda; kırsalda ve kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin, öğretim programına bağlılık kavramını tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması, uygulamanın niteliğinin sağlanması ve bütünlük olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlı kalan öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretim programına bağlı kalan öğretmenleri kuralcı, disiplinli, klasik, rutin ve yeniliklere açık olmayan olarak betimledikleri, bazı öğretmenler ise sorumluluk sahibi, donanımlı, planlı ve düzenli, işini yapan, öğrencilerin gelişimine destek veren öğretmen olarak tanımladıkları görülmüştür. Çalışmada son olarak kırsalda ve kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin öğretim programını etkileyen faktörler kapsamında öğrenci özellikleri, program özellikleri, öğretmen özellikleri, bölgesel özellikler, ekonomik özellikler, kültürel özellikler, kurumsal özellikler, merkezîyetçi eğitim sistemi, sınav sistemi, öğretmen eğitimi, olağanüstü durumlar, denetim, siyasi durumlar ve sosyal özellikler kategorilerinde görüş bildirdikleri görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELELER

Öğretim programı, öğretim programına bağlılık, öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler.

The curriculum fidelity of secondary school teachers working in rural and urban centers: A case study

ABSTRACT

This study examines the commitment of middle school teachers working in rural and urban areas to the curriculum. The research was designed using the qualitative research method of holistic multiple case study design. The study participants consisted of 36 middle school teachers working in state schools in a northern province of Turkey. Data for the study were obtained through semi-structured interview forms. As a result of the research, it was concluded that teachers working in rural and urban areas adhere to the concept of commitment to the curriculum by ensuring that the designed program is implemented in accordance with its original intentions, maintaining the quality of implementation, and achieving the integrity they defined. When the views of middle school teachers working in rural and urban areas on the characteristics of teachers who adhere to the curriculum were examined, it was observed that some teachers described them as rule-based, disciplined, traditional, routine,

¹ Bu çalışma ilk yazarın yüksek lisans tez çalışmasının bir bölümünden üretilmiştir.

and open to innovations, while others described them as responsible, equipped, planned and organized, supportive of student development. Finally, in the study, it was observed that teachers working in rural and urban areas expressed their views on factors influencing the curriculum, including student characteristics, program characteristics, teacher characteristics, regional characteristics, economic characteristics, cultural characteristics, institutional characteristics, centralized education system, examination system, teacher training, emergencies, inspection, political situations, and social characteristics.

KEYWORDS

Curriculum, curriculum fidelity, factors of affecting curriculum fidelity.

Giriş

Programlar, eğitim felsefesine dayalı olarak belirlenmiş hedefleri içerir. Bu hedefler doğrultusunda oluşturulan programlar; içerik, strateji, yöntem, teknikler, materyaller, hedeflere ulaşma ve değerlendirme ölçütlerini kapsar (Gözütok, 2003). Başka bir ifadeyle, eğitim programı, “ülkelerin nasıl bir birey yetiştirmek istediği doğrultusunda düzenlenen eğitim amaçlarını, bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan konu alanlarını, konu alanlarının öğretiminde yer verilecek strateji, yöntem, teknikler ile öğrenme etkinliklerinin belirlendiği ve bu süreç sonunda öğrencilerin eğitim amaçlarının ne kadarına ve nasıl ulaştıklarını içeren planlı bir süreç” olarak tanımlanabilir (Tabak, 2021). Eğitim programları geliştirilirken, ülkelerin sahip olduğu merkezi ya da yerel yönetim anlayışı program geliştirme sürecini etkilemektedir (Yaşaroğlu ve Manav, 2015). Merkezi bir yönetim anlayışı olan Türkiye’de eğitim programları, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından geliştirilmekte ve ülke genelinde uygulanmaktadır.

Programların okullarda öğretmenler tarafından etkili bir şekilde uygulanması beklenmektedir. Ancak tek bir merkezden standart şekilde gelen öğretim programlarını her öğretmen aynı şekilde uygulayamamaktadır. Öğretmenlerin öğretim programlarını uygulama sürecini bölgesel koşullar, öğrenci özellikleri ve öğretmenin özellikleri de etkilemekte, öğretmenler programı uygularken esnek davranmaktadırlar. Hazırlanan programların tasarım aşamaları kadar, bu programların eğitim-öğretim ortamlarında nasıl uygulandığı da önemlidir (Çavuşoğlu, 2022). Uygulanan programların amaçlanan sonuçlara ulaşip ulaşmadığını belirlemek ve programların hangi koşullarda uygulandığını anlamak için, öğretim programına bağlılık kavramının anlaşılması gerekmektedir (Kabaş, 2020).

Öğretim programına bağlılık kavramı pek çok araştırmacı tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Dusenbury vd. (2003) programa bağlılığı, program geliştirme uzmanları tarafından tasarlanan programların aslına uygun uygulanma derecesi; Dane ve Scheider (1998) programların belirlenen plana uygun bir biçimde ne ölçüde uygulandığı; Pence vd. (2008) sahadaki eğitimcilerin öğretim programını, programı tasarlayanların hedeflediği şekilde uygulama düzeyi; Bümen vd. (2014) tasarlanan programın öğretmenler/paydaşlar tarafından aslına sadık kalınarak uygulanması; Gürbüz (2021) resmi programın uygulama bağlamında kendisini gerçekleştirilmesi olarak tanımlamıştır. Bu tanımlar incelendiğinde, temelde geliştirilen resmi programlarda yer alan eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinde, programın uygulayıcısı olarak öğretmenlerin rolü ön plana çıkmaktadır.

Öğretmenler mesleğe başladıklarında programla ilgili bir farkındalığa ve tutuma sahip olmakta ve bu doğrultuda programı benimseyip benimsemeyeceğine karar vermektedir. Bu doğrultuda öğretmenin programı kabul etmesi, programın etkili bir biçimde uygulanmasını desteklerken, programı kabul etmemesi durumunda öğretim programına bağlılık noktasında sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Gürbüz, 2021). Dolayısıyla öğretim programına bağlılık üzerine yapılan incelemeler, öğretmenlerin öğretim programlarına yönelik olumlu veya olumsuz tutumlarını; hangi konularda kendilerini geliştirdiklerini veya geliştirmediklerini açığa çıkarılmasına olanak tanıyabilir (Burul, 2018). Bununla birlikte tasarlanan ve uygulanan öğretim programlarının ne kadar başarılı bir şekilde uygulandığı, öğretmenlerin olumlu ve olumsuz değerlendirmeleri,

gelecekte planlanacak öğretim programları için bir rehber olacaktır (Polat, 2021). Bu noktada öğretmenlerin program geliştirme sürecinde bir paydaş olarak yer almaları oldukça önemlidir.

Görüldüğü gibi, öğretim programına bağlılık üzerinde en etkili faktörlerden biri, programı uygulayan öğretmenlerdir (Ringwalt vd., 2003). Program geliştirme süreçlerinde yer almayan öğretmenler, programa bağlı kalma noktasında sıkıntılar yaşayabilmektedir. Bunun dışında hızlı ve sürekli değişen bilgi çağında; öğretmenlerin değişen öğretim programlarına ne derece bağlı kalabildiği ya da kalabileceği ayrıca tartışılması gereken bir konudur. Öğretmenlerle ilgili ifade edilen bu durumlar dışında ders kitapları ve materyal eksikliği, kalabalık sınıflar ve sınırlı zamanın neden olduğu öğretmen merkezli yaklaşımlar, öğretim programının öğrenci seviyesine uygun olmaması (Çelik ve Burakgazi, 2021) gibi pek çok etmen de öğretmenlerin öğretim programına bağlı kalmasını zorlayan süreçlerdir. Vartuli ve Rohs (2009) öğretim programına bağlılık sağlanamadığında, her sınıfta öğretim programına aynı derecede tutarlılık ve kesinlikle bağlı kalındığını ve programın tasarlandığı biçimde uygulandığının sadece bir varsayım olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu noktada farklı araştırmacılar öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler üzerinde çalışmalar yapmıştır. Fullan ve Pomfret (1977) en önemli etmenleri; programda hedeflenen yeniliklerin ve değişikliklerin kavranması, uygulayıcıların yetkinlikleri ve istekleri ile okulların örgütsel yapısı ve altyapısı üzerinde durmuşlardır. Yine Fullan (2007) öğretim programının sahadaki işleyişini etkileyen faktörleri ihtiyaçlar, şeffaflık, karmaşıklık ve kalite/uygulanabilirliği içeren değişimin özellikleri, bölgenin ve kurumun özellikleri ile bakanlık, üniversiteler ve diğer kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları gibi dışsal etmenler olarak belirtmektedir. Dusenbury vd. (2003) öğretmen özellikleri, program özellikleri, kurumsal özellikler ve öğretmen eğitiminin öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler olduğunu ifade etmiştir. Bümen vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada ise Türkiye özelinde öğretim programına bağlılığı öğretmen eğitimi, öğretmen özellikleri, program özellikleri, kurumsal özellikler, bölgesel-sosyal-ekonomik-kültürel özellikler, öğrenci özellikleri, merkezîyetçi eğitim sistemi, geleceği belirleyici sınavların etkilediği ifade edilmiştir.

Öğretim programına bağlılık konusunda uluslararası alan yazın incelendiğinde; öğretmenlerin öğretim programına uygunluğu ve uygulama görevlerinin incelendiği (Kimpston, 1983), birincil ve erken ikincil önlemede program bütünlüğünün araştırıldığı (Dane ve Schneider, 1998), bir ülkenin ortaokullarındaki madde kullanımını önleme öğretim programı kılavuzlarına bağlılıkla ilişkili faktörlerin belirlendiği (Ringwalt vd., 2003), okul öncesi öğretmenlerinin dil açısından zengin kapsamlı bir öğretim programını uygulamadaki bağlılıklarının araştırıldığı (Pence vd., 2008), K-12 öğretim programı müdahale araştırmasında uygulamanın uygunluğunun ve sonuçlarla ilişkisinin tanımlama, kavramsallaştırma ve ölçme açısından incelendiği (O'Donnell, 2008), öğretmenin tek beden eğitimi öğretim programı modeline bağlılığının incelendiği (Kloepfel vd., 2013), öğretim programına uygunluğun sürdürülmesinde mesleki gelişimin kritik rolünün araştırıldığı (LaChausse vd., 2014), okul öncesi öğretmenlerinin tamamlayıcı bir dil ve okuryazarlık öğretim programı kullanırken uygulamaya uygunluğunun araştırıldığı (Piasta vd., 2015), öğretim programının etkili uygulanmasının önündeki engeller isimli bir doktora çalışmasına (Nevenglosky, 2018), Endonezya'da ortaöğretimde öğretim programı uyumunun incelendiği bir çalışmaya (Allo, 2020) ve sosyal-duygusal öğrenme öğretim programının uygulanmasının uygunluğunun öğretmen düzeyindeki belirleyicilerinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmıştır (Thierry vd., 2022). Türkiye'de alan yazın incelendiğinde, öğretim programına bağlılık kavramının farklı değişkenlerle olan ilişkilerinin incelendiği çalışmalar (Aşçı ve Yıldırım, 2020; Boncuk, 2021; Burul, 2018; Can, 2020; Çavuşoğlu, 2022; Güleş, 2022; Gürbüz, 2021; Kabaş, 2020; Karadağ Çaydaşı, 2019; Polat, 2021; Polat vd., 2022; Yılmaz ve Kahramanoğlu, 2021; Zöğ, 2022) yer almaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin öğretim programlarına bağlılığının incelendiği çalışmalara da (Arslan Çelik, 2020; Aslan ve Erden, 2020; Civriz ve Burakgazi, 2021; Ünsal ve Çetin, 2019; Dikbayır ve Bümen, 2016; Gürbüz, 2020; Karafil ve Oğuz, 2021; Karakuyu ve Oğuz, 2021 ve Sakalioğlu ve Özüdoğru, 2022) rastlanmaktadır. Yine alan yazında öğretim programına bağlılık kavramının ve öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerin incelendiği çalışmalara (Bay vd., 2017; Burakgazi, 2019 ve Bümen vd., 2014, Doğuş ve Tabak, 2023)

rastlanırken; öğretim programına bağlılıkla ilişkili farklı çalışmalar da (Baykal, 2019; Bümen ve Yazıcılar, 2020; Çelik ve Burakgazi, 2021 ve Yüce, 2022) yer almaktadır. Bu çalışmalara ek olarak; alan yazında, öğretim programına bağlılıkla ilgili yapılan ölçek geliştirme çalışmaları (Burul ve Tezci, 2021; Yaşaroğlu ve Manav, 2015) görülmektedir. Özellikle yapılan araştırmalarda bölgesel ve çevresel koşullar (Bümen vd., 2014; Ringwalt vd., 2003) ile programın uygulayıcısı olarak öğretmenlerin sahip oldukları özelliklerin öğretim programına bağlılığı etkilediği görülmektedir (Bümen vd, 2014; Dusenbury vd., 2003). Dolayısıyla farklı bölgelerde ve çevresel koşullarda görev yapan öğretmenlerle, bu öğretmenlerin öğretim programına bağlılığa yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmalar önem arz etmektedir. Bununla birlikte farklı bölgelerde görev yapan öğretmenlerin Türkiye özelinde tek bir merkezden geliştirilerek uygulanması gereken resmi programlara bağlılığını hangi faktörlerin etkilediğinin belirlenmesi de önemlidir. Ayrıca öğretim programının uygulayıcıları olan öğretmenlerle ilgili öğretim programına bağlılık konusunda daha fazla çalışma yapılması ve bu çalışmaların nitel verilerle desteklenmesi, konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir (Aslan ve Erden, 2020). Bu gerekçeler doğrultusunda araştırmada, kırsal ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılık kavramını ve öğretim programına bağlı kalan bir öğretmenin sahip olduğu özellikleri nasıl tanımladıkları ile öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda araştırmada ele alınan araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir.

1. Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenleri;
 - öğretim programına bağlılık kavramını nasıl tanımlamaktadır?
 - öğretim programına bağlı kalan bir öğretmenin özelliklerini nasıl tanımlamaktadırlar?
 - öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler hakkında neler düşünmektedirler?
2. Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenleri;
 - öğretim programına bağlılık kavramını nasıl tanımlamaktadır?
 - öğretim programına bağlı kalan bir öğretmenin özelliklerini nasıl tanımlamaktadırlar?
 - öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler hakkında neler düşünmektedirler?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül çoklu durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yin (1984), bütüncül çoklu durum çalışmasını, birden fazla durumun bulunduğu ve her bir durumun kendi içinde bütünsel olarak incelendiği ve karşılaştırıldığı bir desen olarak tanımlamaktadır. Bu bakış açısıyla, bu çalışmada, ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıkları kırsal ve kent merkezi bağlamında bütünsel olarak değerlendirilmiş ve öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları araştırma soruları temelinde ele alınarak karşılaştırılmıştır.

Katılımcılar

2022-2023 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilen bu araştırma, Türkiye'nin kuzeyindeki bir ilde yürütülmüştür. Öncelikle ilin ilçeleri kent merkezi ve kırsal bölgeler olmak üzere aykırı durum örnekleme yöntemine göre sınıflandırılmış ve ardından rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen ilçelerden, ölçüt örnekleme yoluyla belirlenen MEB'e bağlı devlet okullarında görev yapan 36 ortaokul öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin seçiminde ölçütler; öğretmenlerin en az 5 yıllık deneyime sahip ve ortaokul kademesinde branş öğretmeni olarak görev yapıyor olmalarıdır. Araştırma katılımcılarından 13'ü kadın, 23'ü erkektir. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri 6 ile 28 yıl arasında değişmektedir. Öğretmenlerden altısı matematik, beşi Türkçe, dördü Fen Bilimleri, dördü İngilizce, dördü Bilişim, üçü Sosyal Bilgiler, ikisi Teknoloji Tasarım, ikisi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, ikisi Müzik, ikisi Beden Eğitimi ve ikisi Görsel Sanatlar öğretmenidir. Öğretmenlerin 18'i kentte, 18'i kırsalda görev yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Görüşme soruları oluşturulurken öncelikle alan yazın taranmış ve öğretim programına bağlılık üzerine yapılmış çalışmalar ayrıntılı incelenmiştir. Ardından çalışmanın amacı doğrultusunda görüşme formu oluşturulmuş ve Eğitim Programları ve Öğretim alanında uzman üç öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formunun son hali oluşturulmuştur. Ardından çalışmanın katılımcıları arasında yer almayan bir ortaokul öğretmeni ile pilot uygulama yapılmıştır. Araştırmanın görüşme formunda öğretmenlere, öğretim programına bağlılık kavramını nasıl tanımladıkları, öğretim programına bağlı kalan bir öğretmenin hangi özelliklere sahip olduğu ile öğretim programına bağlılığı hangi tür etmenler/özelliklerin etkilediğine yönelik sorular yöneltilmiştir.

Öğretmenlerle yapılacak yüz yüze görüşmeler için öncelikle Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu ve ilgili Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Ardından öğretmenlerle yapılacak görüşmeler için birlikte bir planlama yapılmış ve onların uygun oldukları zaman dilimleri belirlenmiştir. Öğretmenler görüşme yapılmadan önce bir görüşme protokolü imzalanmış ve öğretmenlerin tamamı izin verdiği için görüşmeler sırasında ses kayıtları kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma verileri 2023 yılı nisan ile mayıs aylarında toplanmış ve her bir görüşme yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen veriler, Microsoft Office Word programı aracılığıyla bilgisayar ortamında görüşme sonrasında hemen transkript edilmiş metin haline getirilmiştir. Daha sonra, metin haline getirilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Analiz sırasında öncelikle temalar, kategoriler ve kodlar ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerine (KÖ1, KÖ8, KÖ18) gibi kodlar verilmiş; kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine ise (MÖ1, MÖ4, MÖ16,) şeklinde kodlar verilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin söylemlerini aktarmak için doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İnandırıcılık ve Etik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği kapsamında inandırıcılık, transfer edilebilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliğin sağlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada inandırıcılık bağlamında, katılımcı öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, bire bir etkileşime geçilmiştir. Veri toplama sürecinde, katılımcıların cevaplarında net anlaşılamayan ifadeler olduğunda, araştırmacı sonraki sorularla bu ifadeleri açıklığa kavuşturmuştur. Bu şekilde, katılımcıların verdiği cevaplar araştırmacı tarafından doğrulanmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme formu üç farklı uzman tarafından değerlendirilmiş ve ilgili program geliştirme uzmanlarının geri bildirimleri doğrultusunda düzenlenmiştir.

Araştırmada transfer edilebilirlik bağlamında çalışma katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bunun yanı sıra araştırmacılar süreci ve verilere ilişkin analizlerin ayrıntılı olarak sunmuş, öğretmenlerin söylemlerinin bulgular bölümünde sunulması doğrudan alıntılar şeklinde verilmiştir.

Araştırmada teyit edilebilirliğin sağlanması adına çalışmada yer almayan farklı program geliştirme uzmanlarıyla araştırma süreci paylaşarak ilgili uzmanların görüş ve önerileri alınmıştır. Ayrıca tarafsızlığın/nesnellüğün korunması için, veri analizi sürecine araştırmacı yanı sıra tez danışmanı da dâhil edilmiştir. Çalışmanın tutarlılığını değerlendirmek için araştırmaya dâhil edilmemiş program uygulayıcı öğretmenlerin çalışmayı okumaları sağlanmış ve geri bildirimler alınarak tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Kırsalda ve Kent Merkezinde Görev Yapan Ortaokul Öğretmenlerinin “Öğretim Programına Bağlılık” Tanımları

Araştırmada öncelikle kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılık kavramını nasıl tanımladıkları incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler analiz edilerek tema, kategori ve kodlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılık kavramının tanımı

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılık	Tasarlanan Programın Aslına Sadık Kalınarak Uygulanması	Konulara ve ünitelere sadık kalmak – KÖ1 Programın çok dışına çıkmamak – KÖ1/KÖ2 Kazanımlara bağlı kalmak – KÖ4/KÖ6 Yıllık plana bağlı kalmak – KÖ7 Çerçeve programa bağlı kalmak – KÖ16/KÖ18 Programa uymak – KÖ13 Verilen programı işlemek – KÖ8
		Programların Planlandığı Şekilde Uygulanma Düzeyi	Konuları işlemeye, bitirmeye çalışmak – KÖ1 Kazanımları öğrenciye kazandırma – KÖ14 Kazanımları uygulamak – KÖ6
		Bütünlük ve Uygulamanın Niteliği	Öğrencilere eşit öğretmek – KÖ17
Kent merkezi	Öğretim Programına Bağlılık Kavramı	Tasarlanan Programın Aslına Sadık Kalınarak Uygulanması	Programa bağlılık – MÖ1/MÖ4 Program çerçevesinde planı uygulamak – MÖ1/MÖ17 Plana bağlı kalmak – MÖ2 Programın aynen uygulanması – MÖ5 Resmi programa bağlı kalmak – MÖ6 Sabit konuları programa göre işlemek – MÖ7 Programın aslına sadık kalmak – MÖ8 MEB’in çizdiği çerçeve program – MÖ9 Yıllık plandaki konuların aynen işlenmesi – MÖ10 Yıllık plandaki kazanımlara uyulması – MÖ12/MÖ13/MÖ15 Programı aktarmak- MÖ18
		Programın Hazırladığı Hali ile Uyguladığı Hali Arasındaki Uyum Süreci	MEB programı dâhilinde kazanımların gerçekleştirildiği süreç – MÖ11 Programı uygulamak – MÖ3/MÖ16

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden elde edilen veriler doğrultusunda “öğretim programına bağlılık kavramı” teması altında “tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması, programların planlandığı şekilde uygulanma düzeyi ve bütünlük ve uygulamanın niteliği” kategorilerine ulaşılmıştır.

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dokuzu (KÖ1, KÖ2, KÖ4, KÖ6, KÖ7, KÖ8, KÖ13, KÖ16, KÖ18) “tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması” kategorisi altında; konulara ve ünitelere sadık kalmaya, programın çok dışına çıkmamaya, kazanımlara bağlı kalmaya, yıllık plana bağlı kalmaya, çerçeve programa bağlı kalmaya, müfredata uymaya ve verilen müfredatı işlemeye vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Konulara sadık kalmak, ünitelere sadık kalmak, anlatılması gereken konuları anlatmak olarak nitelendiriyorum. (KÖ1)

Şimdi öğretim programına bağlılık bakanlığın bize göndermiş olduğu bir program dâhilinde biz planlar hazırlıyoruz ya yıllık planlar, onlara göre onun içinde kazanımlar, alt başlıklar ve bir de öğrenci seviyesine uygun şekilde zamana göre ayarlayarak ve sınıf seviyesine yayarak ona bağlı olarak dersleri işlemek diye anlarım. (KÖ7)

Devletin bize yönlendirmiş olduğu müfredata uymak. Bir yıl içinde öğrencilere vermemiz gereken kazanımların bütünü olarak da tanımlayabilirim. (KÖ13)

Kategorilerden “programların planlandığı şekilde uygulanma düzeyi” bağlamında üç öğretmenin (KÖ1, KÖ6, KÖ14) görüş bildirdiği görülmüştür. Bu noktada öğretmenler; konuları işlemeye ve bitirmeye çalışmaya, kazanımları öğrencilere kazandırmaya ve kazanımları uygulamaya vurgu yapmışlardır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Müfredatta olan konuları bitirmeye çalışmak işlemeye çalışmak. (KÖ1)
Şimdi MEB’in bir müfredatı var. Milli Eğitim’in bize vermiş olduğu müfredata bağlı kalmak. Yani onun verdiği bütün kazanımları sınıf içerisinde uygulamak, çocuklara sene boyunca paylaşmak. (KÖ6)

Öğretim programına bağlılık kavramı temasında yer alan son kategori olarak “bütünlük ve uygulamanın niteliği” bağlamında bir öğretmenin (KÖ17) görüş bildirdiği görülmüştür. Öğretmen, öğrencilerin eşit öğrenmesine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Ülke düzeyinde eşit bütün öğrencilerin eşit şeyleri öğrenmesi olarak tanımlarım yani müfredata bağlılığı. (KÖ17)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden elde edilen veriler doğrultusunda, “öğretim programına bağlılık kavramı” teması altında “tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması, programın hazırlandığı hali ile uygulandığı hali arasındaki uyum süreci” kategorilerine ulaşılmıştır.

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden on dördü (MÖ1, MÖ2, MÖ4, MÖ5, MÖ6, MÖ7, MÖ8, MÖ9, MÖ10, MÖ12, MÖ13, MÖ15, MÖ17, M18) “tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması” kategorisi bağlamında görüşler belirtmiştir. Bu kategori altında öğretmenlerin; programa bağlılığa, program çerçevesinde planı uygulamaya, plana bağlı kalmaya, programın aynen uygulanmasına, resmi programa bağlı kalmaya, sabit konuları programa göre işlemeye, programın aslına sadık kalmaya, MEB’in çizdiği çerçeve programa, yıllık plandaki konuların aynen işlenmesine ve yıllık plandaki kazanımlara uyulmasına vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Kazanımlara uygun MEB’in yayımladığı kitaplara uygun bir şekilde dersi planlayıp işlemek şeklinde tanımlayabilirim. (MÖ17)
Herkes önüne verilen program neyse onu yapmalı çünkü bunları yapan kişiler çocukların yaşlarına göre kendileri programı oluşturuyorlar. Bu program değiştirilemez, bu program aynen birebir uygulanmalı benim düşüncem. (MÖ5)
Bir öğretmenin öğretim etkinliklerinde resmi programa bağlı kalması olarak tanımlarım. Yani bu şekilde, resmi programa paralel olarak gitmeyi tanımlarım. (MÖ6)
Günlük ve yıllık planları sınıfa göre hazırlayarak bu planlardaki kazanımlara uyulması. (MÖ12)

Öğretim programına bağlılık kavramı temasında yer alan diğer kategori olarak “programın hazırlandığı hali ile uygulandığı hali arasındaki uyum süreci” bağlamında bir öğretmenin (MÖ11, MÖ3, MÖ16) görüş bildirdiği görülmüştür. Öğretmenler; MEB tarafından geliştirilen program dâhilinde kazanımların gerçekleştirildiği sürece ve programın uygulanmasına vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Bize verilen müfredatı uygulamak. Kitapları, kitapta yazılanları müfredatta istenen her şeyi planda bunu uygulamak. (MÖ3)
Millî Eğitim Bakanlığı’nın yaptığı program dâhilinde, dersle ilgili konuların ünitelerin belli hedef ve davranışların, yöntem tekniklerin ölçme ve değerlendirme süreçlerinin belirlendiği, bu sürece göre kazanımın gerçekleştirilmeye çalışıldığı bir süreçtir. (MÖ11)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin öğretim programına bağlılık kavramına ilişkin tanımları birlikte incelendiğinde, her iki bölgede görev yapan öğretmenlerin tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması, programların planlandığı şekilde uygulama düzeyi kategorilerinde görüşler bildirdikleri görülmektedir. Bu kategoriler bağlamında oluşturulan kodlar incelendiğinde, kırsalda ve kent merkezinde çalışan öğretmenlerin öğretim programına

bağlılık kavramına yönelik tanımların benzerlik gösterdiği ve öğretmenlerin tanımlarının alan yazında yapılan tanımlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Kırsalda ve Kent Merkezinde Görev Yapan Ortaokul Öğretmenlerine Göre Öğretim Programına Bağlı Kalan Öğretmen Özellikleri

Araştırmada kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlı kalan öğretmenleri nasıl tanımladıkları incelenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlı kalan öğretmen özellikleri

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlı Kalan Öğretmen Özellikleri	Olumlu Nitelendirilen Öğretmen Özellikleri	Sorumluluk sahibi – KÖ3 Planlı ve düzenli – KÖ4/KÖ5/KÖ7/KÖ9/KÖ10 Öğrencilerin gelişimine destek veren – KÖ12
		Olumsuz Nitelendirilen Öğretmen Özellikleri	Kuralcı– KÖ1/KÖ3/KÖ13 Disiplinli – KÖ2/KÖ4/KÖ9/KÖ13/KÖ16 Yeniliklere açık olmayan klasik– KÖ3/KÖ6/KÖ15/KÖ17/KÖ18 Kitaba bağlı kalan – KÖ8 Robot öğretmen – KÖ11 Ne yapacağını bilmeyen öğretmen – KÖ14
Kent merkezi	Öğretim Programına Bağlı Kalan Öğretmen Özellikleri	Olumlu Nitelendirilen Öğretmen Özellikleri	İşini yapan öğretmen – MÖ1/MÖ5/MÖ6/MÖ7/MÖ13/MÖ18 Planlı – MÖ8/MÖ12 Donanımlı – MÖ10
		Olumsuz Nitelendirilen Öğretmen Özellikleri	Disiplinli – MÖ2 Klasik, rutin, yenilikçi olmayan – MÖ3/MÖ9/MÖ11/MÖ14/MÖ17 Kuralcı – MÖ4/MÖ15/MÖ16

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin söylemleri incelendiğinde, öğretmenlerin öğretim programına bağlı kalan öğretmen özelliklerini “olumlu ve olumsuz öğretmen özellikleri” şeklinde tanımladıkları görülmüştür.

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden yedisi (KÖ3, KÖ4, KÖ5, KÖ7, KÖ9, KÖ10, KÖ12) “olumlu nitelendirilen öğretmen özellikleri” kategorisi altında; öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin özelliklerini sorumluluk sahibi, planlı ve düzenli, öğrencilerin gelişimine destek veren öğretmenler olarak vurgulamışlardır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Çocukların yapabilecekleri kadarını vermeye çalışır kazanımların. Sorumluluk sahibi özelliği vardır. (KÖ3)

Bu öğretmen düzenli ve nasıl söyleyeyim düzenli bir şekilde müfredata uygun şekilde konularını işleyen öğretmendir. Derse planlı bir şekilde giden bir öğretmendir. Hani derse girdiği anda ben ne yapacaktım sorusunu kendine sormayabilir. (KÖ7)

Daha çok öğrencilerin fiziksel gelişimine uygun olarak çalışma programlarını düzenleyen, yetenek taraması yapılarak öğrencilerin hangi dalda daha iyi olduğunu ortaya çıkaracak, o yönde öğrencinin ilerlemesini sağlayan bir öğretmen. (KÖ12)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dokuzu (MÖ1, MÖ5, MÖ6, MÖ7, MÖ8, MÖ10, MÖ12, MÖ13, MÖ18) “olumlu nitelendirilen öğretmen özellikleri” kategorisi altında; öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin özelliklerini işini yapan, planlı ve donanımlı öğretmenler olarak vurgulamışlardır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

İşini yapan bir öğretmendir diyelim en azından riske girmeyen, inisiyatif almayan... Sadece sınava yönelik vermesi gerekeni verip işini yaptığını düşünüyorum. (MÖ1)

Öğretmen planı uygulama aşamasında belirsizlik yaşamaz. Okulun ve sınıfın koşullarına göre hareket ederek programı destekler. (MÖ8)
Yani bağlı kalan öğretmenlerin özellikleri yeterli donanımdaysa tabi bu derse göre değişiklik gösterir bana göre, yeterli donanıma sahipse bana göre bağlı kalır. (MÖ10)

Kırsalda ve kent merkezinden görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin olumlu özelliklerini planlı ve düzenli, sorumluluk sahibi, donanımlı ve öğrenci gelişimine destek veren şekilde tanımladıkları ve birbirine benzer tanımlamalar yaptıkları görülmektedir.

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden on dördü (KÖ1, KÖ2, KÖ3, KÖ4, KÖ6, KÖ8, KÖ9, KÖ11, KÖ13, KÖ14, KÖ15, KÖ16, KÖ17, KÖ18) “olumsuz nitelendirilen öğretmen özellikleri” kategorisi altında; öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin özelliklerini kuralcı, disiplinli, yeniliklere açık olmayan klasik, kitaba bağlı kalan, robot öğretmen ve ne yapacağını bilmeyen öğretmenler olarak vurgulamışlardır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Şimdi öğretim programına tamamen bağlı onun dışında hiçbir şey yapmayan bir öğretmen özelliği nedir, çok fazla yenilikçi değildir yani dersine uygun. (KÖ17)
Sadece kitaba bağlı kalan öğretmendir. Bakanlığın verdiği kaynakları yeterli gören bir öğretmen olarak görüyorum. (KÖ8)
Yani merkeziyetçi bir yaklaşımın sunduğu robot bir öğretmen; sınırları dışına çıkamayan, çıkarılmayan, o programa uymak zorunda kalan öğretmendir. (KÖ11)
Eğer öğretim programına körü körüne bağlı bir öğretmense bu öğretmen, ne yapacağını bilmeyen bir öğretmendir. (KÖ14)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dokuzu (MÖ2, MÖ3, MÖ4, MÖ9, MÖ11, MÖ14, MÖ15, MÖ16, MÖ17) “olumsuz nitelendirilen öğretmen özellikleri” kategorisi altında; öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin özelliklerini işini yapan öğretmen, disiplinli, klasik, rutin, yenilikçi olmayan ve kuralcı öğretmenler olarak vurgulamışlardır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Bu öğretmene nasıl diyebiliriz, yani disiplinli diyebiliriz. Biraz daha disiplinli, programa uymuş diyebiliriz. Disiplinli, daha sadık kalmış programa, ekstra farklı bir şey yapmamış. (MÖ2)
Öğretim programına bağlı kalan öğretmenler genelde statik, çok kendini geliştiremeyen ben öyle düşünüyorum, belli bir şeyin dışına çıkmayan, günümüzde teknolojik ve özellikle teknolojik gelişmelere ayak uyduramayan, öğretmenliği mezun olduğu bilgilerle tamamlayan öğretmenler aklıma geliyor. (MÖ9)
Kurallar dışına çıkmayan, ne verilirse onu veren öğretmendir diye düşünüyorum. (MÖ4)

Kırsalda ve kent merkezinden görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin olumsuz özelliklerini kuralcı, disiplinli, yeniliklere açık olmayan klasik bir öğretmen ifadeleri ile birbirine benzer tanımlamalar yaptıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra kırsalda görev yapan bazı öğretmenlerin bu özelliklere ek olarak kitaba bağlı kalan, ne yapacağını bilmeyen ve robot öğretmen tanımları yaptıkları görülmektedir.

Kırsalda ve Kent Merkezinde Görev Yapan Ortaokul Öğretmenlerine Göre Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler

Araştırmanın bu bölümünde kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerin neler olduğu incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlerin Şekil 1’deki verilen faktörler bağlamında görüşler bildirdikleri belirlenmiştir. Bu faktörlere ilişkin bulgular ayrıntılı olarak başlıklar halinde verilmiştir.

Görsel 1 Öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlere ilişkin kategoriler

Öğrenci Özellikleri

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden "Öğrenci Özellikleri"ne ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Öğrenci özellikleri

	Tema	Kategori	Kodlar	
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Öğrenci Özellikleri	Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi – KÖ1/KÖ4/KÖ5/KÖ7/KÖ9/KÖ10/KÖ13/KÖ14/KÖ15/KÖ16 Öğrencilerin algılama düzeyi – KÖ1 Öğrenci devamsızlıkları – KÖ1/KÖ2 Öğrencilerin kişisel özellikleri – KÖ3/KÖ4 Öğrencilerin akademik başarıları ve kapasitesi – KÖ2/KÖ3/KÖ5/KÖ8/KÖ10/KÖ18 Öğrencilerin ilgi ve tutumları – KÖ4/KÖ8/KÖ9 Bireysel farklılıklar – KÖ5/KÖ17 Öğrencilerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri – KÖ14/KÖ16 Sınıf mevcudu – KÖ18	–
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Öğrenci Özellikleri	Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi – MÖ4/MÖ14/MÖ18 Öğrencilerin algılama düzeyi – MÖ4 Öğrenci devamsızlıkları – MÖ2/MÖ15/MÖ17 Öğrencilerin kişisel özellikleri – MÖ6 Öğrencilerin akademik başarıları ve kapasitesi – MÖ1/MÖ9/MÖ10/MÖ13/MÖ15 Öğrencilerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri – MÖ4 Sınıf mevcudu – MÖ2/MÖ4/MÖ17	–

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden on beşi (KÖ1, KÖ2, KÖ3, KÖ4, KÖ5, KÖ7, KÖ8, KÖ9, KÖ10, KÖ13, KÖ14, KÖ15, KÖ16, KÖ17, KÖ18) "öğrenci özellikleri" kategorisi altında; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine, öğrencilerin algılama düzeyine, öğrenci devamsızlıklarına, öğrencilerin kişisel özelliklerine, öğrencilerin akademik başarısına ve kapasitesine, öğrencilerin ilgi ve tutumlarına, bireysel farklılıklara, öğrencilerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeylerine ve sınıf mevcuduna vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Öğrencilerin durumu etkiler, öğrenci hazır bulunuşluğu etkiler. Yani mesela konuyu anlatıyorum maalesef çok oluyor, bir konuyu anlatıyorum bu çocuklar tarafından çok

algılanmamış oluyor. O zaman benim bu konuyu vermem lazım. Ben şunu diyemiyorum, boş ver canım bu kalsın ben müfredata uyayım onlar onu öğrenmeseler de olur diyemiyorum. (KÖ1)

... sınıfın derse devamlılığı, öğretmenin derse devamlılığı, okulun şey olarak fiziki olarak elverişli olup olmaması, sınıfın elverişli olup olmaması her şey etkiler. (KÖ2)

Öğrencilerden kaynaklı olabilir: soru çözememesi, tekrar yapmaması, kaynaklara ulaşamaması, çabuk unuttuğu için sürekli aynı şeyleri işlediğimiz için ileriye gidememekten dolayı programda istenilen şeyi tam olarak veremiyorum. (KÖ8)

Sınıf mevcudu bile etkileyebilir, okul idaresi etkileyebilir. (KÖ18)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden on biri (MÖ1, MÖ2, MÖ4, MÖ6, MÖ9, MÖ10, MÖ13, MÖ14, MÖ15, MÖ17, MÖ18) "öğrenci özellikleri" kategorisi altında; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine, öğrencilerin algılama düzeyine, öğrenci devamsızlıklarına, öğrencilerin kişisel özelliklerine, öğrencilerin akademik başarısına ve kapasitesine, öğrencilerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeylerine ile sınıf mevcuduna vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Benim programa bağlı kalmamı öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi etkiliyor sadece. Mesela müfredatta belli bir konum var benim ama merkezdeki öğrencilerin her türlü imkânı olduğu için telefon, tablet, internete anında ulaşım gibi imkânları olduğu için o öğrenciler o konuya daha iyi geliyor. Yani benim çocuğa bir şey vermeme gerek yok çünkü o anlatmak istediğim konu çocukta var. O yüzden pek zorlandığım olmuyor benim. (MÖ14)

Çocukların hepsi gelmeme durumları olabiliyor. Kırsalda mesela devamsızlık daha az oluyor, bu merkezde biraz daha devamsızlık sorunları oluyor, bazı öğrenciler geriden takip edebiliyor, onlar için tekrardan bir daha konuyu bahsetmemiz gerekebiliyor bazı şeylerde. (MÖ2)

Köylere nazaran sınıflarım daha kalabalık, daha fazla ziyaretçi geliyor okuluma müfredata bu şekilde bağlı kalamıyorum olabiliyim. (MÖ17)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen öğrenci özelliklerinden en fazla hazır bulunuşluk ve akademik başarı düzeyi üzerinde durdukları; bu özellikler dışında öğrencilerin devam/devamsızlık durumları, algılama düzeyleri, kişisel özellikleri, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özellikler ile sınıf mevcudunun da bu süreci etkilediği noktasında benzer görüşler bildirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra kırsalda görev yapan öğretmenlerin bazılarının öğrenci ilgi ve tutumlarının da öğretim programına bağlılığı etkileyen öğrenci özellikleri olduğu yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Program Özellikleri

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden "Program Özellikleri"ne ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Program özellikleri

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Program Özellikleri	Ders kitapları ile programın tutarsızlığı – KÖ1/KÖ3/KÖ7 Hedef kitleye uygunluk – KÖ1/KÖ3/KÖ14 Kutlama programları ve belirli gün ve haftalar – KÖ1 Programın içeriği-KÖ3/KÖ4/KÖ5/KÖ6/KÖ7/KÖ13/KÖ16 Programın uygulama süresi – KÖ3/KÖ5/KÖ11 Disiplinler arası ilişki – KÖ5 Dersin branşı – KÖ13 Programın güncelliği – KÖ16
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Program Özellikleri	Hedef kitleye uygunluk – MÖ11/MÖ14/MÖ18 Kutlama programları ve belirli gün ve haftalar – MÖ1/MÖ17 Programın içeriği – MÖ13/MÖ16 Programın uygulama süresi – MÖ2/MÖ3 Dersin branşı – MÖ12 Programın güncelliği – MÖ2 Projeler/Yarıştırmalar – MÖ1/MÖ12

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden onu (KÖ1, KÖ3, KÖ4, KÖ5, KÖ6, KÖ7, KÖ11, KÖ13, KÖ14, KÖ16) “program özellikleri” kategorisi altında; ders kitapları ile programın tutarsızlığı, hedef kitleye uygunluğa, kutlama programlarına, belirli gün ve haftalara, programın içeriğine, programın uygulama süresine, disiplinler arası ilişkiye, ders saatinin azlığına, dersin branşına ve programın güncelliğine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Programın içeriği (uygunluğu hedef kitleye uygun mu, doluluğu ve boşluğu), MEB kitapları ile program birbirini tamamlamıyor, etkinlikler konuyu çocuklara kavratmıyor. (KÖ3)

Mesela benim müfredatın verilmesiyle alakalı kutlama programları olur, kar olur vs. bunlardan dolayı müfredatı uygulayamadığım dönemler oluyor ama bu benim uygulanması gerektiği fikrini değiştirmiyor. (KÖ1)

Şimdi ben fen öğretim programı olarak düşündüğüm zaman benim en büyük sıkıntım zaman problemi. Bazı konuların sürecini müfredatta yer alandan daha uzun bir sürece yayıyorum, daha kısa sürede halledilebilecek olanları oradan zamanından alarak tamamlamaya çalışıyorum. (KÖ5)

Çevre, ekonomik yapı, ailenin pozisyonu, ders saatinin azlığı... (KÖ11)

Dersimizin hangi branş olduğu da önemli. Mesela bir matematikte daha esnek davranamazken benim sosyal bilgiler mesela alanım, daha esnetebiliyorum, daha güncelleyebiliyorum. Ders etkiliyor, branş da etkiliyor. (KÖ13)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden on biri (MÖ1, MÖ2, MÖ3, MÖ4, MÖ11, MÖ12, MÖ13, MÖ14, MÖ16, MÖ17, MÖ18) “program özellikleri” kategorisi altında; hedef kitleye uygunluğa, kutlama programlarına ve belirli gün ve haftalara, programın içeriğine, programın uygulama süresine, dersin branşına, programın güncelliğine, yarışmalara, projelere, ders kitabına, öğrencilerle yürütülen sosyal etkinliklere vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Ya şimdi şöyle bir şey var: okullarda artık ders dışı o kadar çok şey isteniyor ki mesela TÜBİTAK için ya da TEKNOFEST için öğretmene bir proje sorumluluğu veriliyor. Öğretmen mesaisinin bir kısmını buna ayırmak zorunda, derslerini bazen bunun için aksatabiliyor veya okulda bir program yapılacak o anlık yine dersini aksatabiliyor. (MÖ1)

Mesela bize devletin verdiği kitaplar var. Eğer biz öğretim programı üzerinden gidersek çocukların sınavda soru yapma sayısı maalesef azalıyor. Mesela sınavda çıkan soruları incelediğiniz zaman fen adına konuşuyorum hepsi deney temellidir ama bu deneylerin hiçbirini bir ders kitabını açtığınız zaman göremezsiniz. Yani öğretim programına uyan bir öğretmen kitaba bağlı kalır, kitaba göre soru çözer ama öğretim programına bağlı kalmayan bir öğretmen hem kazanımlarını verir ama artı üzerine ekstra bir şey koyarsa o çocuklar sınava daha iyi hazırlanabilir. Sadece ders kitabıyla sınava hazırlanmak maalesef fen adına yetersiz. (MÖ4)

Merkezde öğrencilerle yürütülen etkinlikler de çok fazla, merkezdeki öğrencinin sosyal etkinlikleri de çok fazla. Hani bunlar öğretim programını birebir yürütme anlamında merkezde daha zor. (MÖ17)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen program özelliklerinden en fazla programın içeriği ve hedef kitleye uygun olup olmaması üzerinde durdukları; bu özellikler dışında programın uygulama süresi, dersin branşı, programın güncelliği, kutlama programları/belirli gün ve haftalar ile ders kitabı ile programın tutarsız olması gibi özelliklerin de bu süreci etkilediği noktasında benzer görüşler bildirdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra kırsalda görev yapan öğretmenlerden bazılarının programlarda temele alınan disiplinler arası ilişkinin; kent merkezinde görev yapan öğretmenlerden bazılarının ise projeler/yarışmalar ve sosyal etkinliklerin öğretim programına bağlılığı etkileyen program özellikleri olduğu yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Öğretmen Özellikleri

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Öğretmen Özellikleri”ne ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Öğretmen özellikleri

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Öğretmen Özellikleri	Öğretmenin sağlık, psikolojik ve ailevi durumları – KÖ1
			Öğretmenin derse devamlılığı – KÖ2
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Öğretmen Özellikleri	Öğretmenin anlatım tarzı ve kendine has kullandığı yöntem ve teknikler – KÖ2/KÖ7
			Öğretmenin programa olan inancı – KÖ2
			Öğretmenin mesleki donanımı – KÖ3/KÖ14/KÖ15
			Öğretmenin hazır bulunuşluk düzeyi – KÖ9
			Öğretmenin hayat tecrübesi – KÖ14
			Öğretmenin cinsiyeti – KÖ18
			Öğretmenin sağlık, psikolojik ve ailevi durumları – MÖ12/MÖ4
			Öğretmenin mesleki donanımı – MÖ8/MÖ11/MÖ12/MÖ15
			Öğretmenin motivasyonu ve çalışkanlığı – MÖ12
			Öğretmenin cinsiyeti – MÖ8
Öğretmenin hayat felsefesi – MÖ4/MÖ9/MÖ18			
Öğretmenin öğretmenliğe bakış açısı – MÖ4			
Öğretmenin mezun olduğu fakülte – MÖ8			
Öğretmenin görev yaptığı okul türü – MÖ8			
Öğretmenin yetiştiği aile ve çevre – MÖ12			

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden sekizi (KÖ1, KÖ2, KÖ3, KÖ7, KÖ9, KÖ14, KÖ15, KÖ18) “öğretmen özellikleri” kategorisi altında; öğretmenin sağlık, psikolojik ve ailevi durumlarına, derse devamlılığına, anlatım tarzına ve kendine has kullandığı yöntem ve tekniklere, programa olan inancına, mesleki donanımına, hazır bulunuşluk düzeyine, hayat tecrübesine ve cinsiyetine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Bendeki sıkıntılar olabilir, hasta olurum, psikolojik sorunlarım olabilir, ailevi sorunlarım olabilir. Bu gibi durumlarda insanın müfredata bağlılığında sıkıntılar oluşabilir. (KÖ1)
 Bu öğretmen ve öğrencinin hazır bulunuşluğu, öğretmenin programa ne kadar sadık kaldığı, öğretmenin buna ne kadar sadık kalmak istediğiyle ilgili bir şey. Öğretmen esnetmek istiyorsa esnetebilir. Öğrencinin durumuna göre esnetebilir. (KÖ9)
 Bence öğretmenin cinsiyeti bile etkiler, bayan öğretmenler bu konuda daha kuralcı oluyorlar daha programa yönelik ama erkek öğretmenler birazcık daha değiştirebiliyor mesela bu bile etkileyebilir. (KÖ18)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden yedisi (MÖ4, MÖ8, MÖ9, MÖ11, MÖ12, MÖ15, MÖ18) “öğretmen özellikleri” kategorisi altında; öğretmenin sağlık, psikolojik, ve ailevi durumlarına, öğretmenin mesleki donanımına, öğretmenin motivasyonu ve çalışkanlığına, öğretmenin cinsiyetine, öğretmenin hayat felsefesine, öğretmenin kişilik yapısına, öğretmenin öğretmenliğe bakış açısına, öğretmenin mezun olduğu fakülteye ve görev yaptığı okul türüne, öğretmenin yetiştiği aile ve çevreye vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Öğretmenin yetiştiği aile ve çevre, psikolojisi (evli ya da bekâr olması, ekonomik durumu, ruh sağlığı), motivasyon kaynakları, çalışkanlığı etkiler. (MÖ12)
 Tabii öğretmenin de kendi alanındaki verimliliği, performansı, donanımı bu durumları etkileyebiliyor diye düşünüyorum. (MÖ15)
 Bence etkileyen en önemli faktörlere cinsiyet, mesleki kıdem, mezun oldukları fakülte, görev yaptıkları okul, görev yeri, haftalık ders saatleri gösterilebilir. (MÖ8)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen öğretmen özelliklerinden öğretmenlerin sağlık durumları, psikolojik durumları ve ailevi durumları, mesleki yeterlikler ve cinsiyet gibi benzer özellikler üzerinde durdukları belirlenmiştir. Kırsalda görev yapan öğretmenler bu özellikler dışında öğretmenlerin programa olan inancının, hazırbulunuşluk düzeylerinin, kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerinin, hayat tecrübesinin ve derse devamlılığının da bu süreci etkileyen öğretmen özellikleri olduğunu belirtmişlerdir. Kent merkezinde görev yapan öğretmenler kırsalda çalışan öğretmenlerden farklı olarak, öğretmenlerin motivasyonu ve çalışkanlığının, öğretmenliği bakış açısının, görev yaptıkları okul türünün, mezun oldukları fakültenin, yetiştikleri aile ve çevre ile hayat felsefelerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen öğretmen özellikleri olduğunu ifade etmektedir.

Bölgesel Özellikler

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden "Bölgesel Özellikler"e ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Bölgesel özellikler

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Bölgesel Özellikler	Olumsuz hava koşulları – KÖ1/KÖ12/KÖ13 Okulun bulunduğu çevre – KÖ1/KÖ3/KÖ17/KÖ18
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Bölgesel Özellikler	Olumsuz hava koşulları – MÖ1/MÖ2/MÖ6 Okulun bulunduğu çevre – MÖ11/MÖ15/MÖ17 Tatiller – MÖ3

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden altısı (KÖ1, KÖ3, KÖ12, KÖ13, KÖ17, KÖ18) "bölgesel özellikler" kategorisi altında; olumsuz hava koşullarına ve okulun bulunduğu çevreye sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Çevre şartları etkiler mesela biz kırsalda çalışıyoruz işte kar yağıyor, bir hafta okula gidemediğimiz oluyor, on gün okula gidemediğimiz oluyor, bu etkiliyor. (KÖ13)
Okul, ilçe, il bunların hepsi etkiliyordur bence. Yani programımız biraz daha ortalama ve ortalamanın üzeri okullar, bölgeler için ya da o seviyede öğrenciler için geçerli ama hani birazcık akademik olarak, kültürel olarak geri olan çevrelerdeki okullarda bu program çok sağlıklı olmuyor, uygulanmıyor bence. Van'da da çalıştım, farklı ilçelerde de çalıştım. Bazı değişiklikler yapılması gerekiyor, yapılmalı bence diye düşünüyorum. (KÖ18)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden yedisi (MÖ1, MÖ2, MÖ3, MÖ6, MÖ11, MÖ15, MÖ17) "bölgesel özellikler" kategorisi altında; olumsuz hava koşullarına, okulun bulunduğu çevreye ve tatillere vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Çevresel faktörler ve öğrencinin bulunduğu ortam öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden birkaç tanesidir. (MÖ11)
Tatiller, yani yeteri kadar zamanımız varsa kitabı daha doğrusu müfredatı uyguluyoruz. Kitaplarımızı bitirdiğimiz sürece müfredatı da uygulamış oluyoruz. İki haftalık tatil oldu bu beni etkileyebilir ama ekstra tatiller olmadığı sürece fazlasıyla yetiyor, sene sonunda da zamanım kalabiliyor kendi branşım için. (MÖ3)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen bölgesel özelliklerden olumsuz hava koşulları ve okulun bulunduğu çevre (il/ilçe) gibi özellikler üzerinde birbirine benzer şekilde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Kent merkezinde görev yapan öğretmenler bu özelliklere ek olarak tatillerin de öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktör olduğunu ifade ettiği görülmektedir.

Ekonomik Özellikler

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Ekonomik Özellikler”e ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Ekonomik özellikler

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Ekonomik Özellikler	Ders kaynaklarına ulaşamama – KÖ8 Ailenin ekonomik yapısı – KÖ11/KÖ15 Yaşanılan çevrenin sosyoekonomik durumu – KÖ14
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Ekonomik Özellikler	Ders kaynaklarına ulaşamama – MÖ7 Ailenin ekonomik yapısı – MÖ15

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dördü (KÖ8, KÖ11, KÖ14, KÖ15) “ekonomik özellikler” kategorisi altında; ders kaynaklarına ulaşamamaya, ailenin ekonomik yapısına ve yaşanılan çevrenin sosyoekonomik durumuna vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Kaynaklara ulaşamadığım için fotokopi çekerek çocuklara ulaştırmaya çalışıyorum. Çünkü her dersten birkaç kaynak almaları mümkün değil. (KÖ8)
Ben mesela her şeyi yaptırıyorum. Bir şeyler aklıma gelse de çocuklar alamıyorlar. Teknolojik olarak da yine okulda olmayan şeylerden ötürü yine yapamıyorlar. (KÖ15)
Kırsalda İngilizce öğretirken o bulunduğu çevrenin sosyokültürel sosyoekonomik gerçeklerinden bağımsız hareket edemezsin. Bir kere her şeyden önce karşıdaki öğrenci profili ben bunu niye öğreniyorum diye senin karşında. Okul dışında gerçek anlamda karşılığını bulamadığı bir şeyle karşı karşıya. (KÖ14)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden ikisi (MÖ7, MÖ15) “ekonomik özellikler” kategorisi altında; ders kaynaklarına ulaşamamaya ve ailenin ekonomik yapısına vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Bir de en fazla maddi anlamda öğrencileri zorlayan ders, en masraflı ders diyelim görsel sanatlar dersidir. Malzeme öğretmen için çok önemlidir. Hani yaptığı çalışmanın eserin kalitesini ürünü görsel açıdan da daha etkili kılar. (MÖ7)
Çocukların eğitim seviyesi, ailelerin ekonomik düzeyi etkileyebiliyor. (MÖ15)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen ekonomik özelliklerden ailenin ekonomik yapısı ve ders kaynaklarına ulaşamama üzerinde birbirine benzer şekilde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Kırsalda görev yapan öğretmenler bu özelliklere ek olarak öğrencilerin yaşadığı çevrenin sosyoekonomik durumunun da öğretim programına bağlılığı etkileyen ekonomik bir faktör olduğunu ifade ettiği görülmektedir.

Kültürel Özellikler

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Kültürel Özellikler”e ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Kültürel özellikler

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı	Kültürel Özellikler	Veli profili – KÖ3/KÖ4/KÖ9/KÖ10/KÖ11/KÖ12 Velilerin ilgisi – KÖ4/KÖ5/KÖ13 Velilerin tutum ve davranışları –

	Etkileyen Faktörler		KÖ5/KÖ10/KÖ12 Velilerin beklentisi – KÖ18
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Kültürel Özellikler	Veli profili – MÖ10/MÖ17 Velilerin beklentisi – MÖ9

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dokuzu (KÖ3, KÖ4, KÖ5, KÖ9, KÖ10, KÖ11, KÖ12, KÖ13, KÖ18) “kültürel özellikler” kategorisi altında; veli profiline, velilerin ilgisine, velilerin tutum ve davranışlarına, velilerin beklentisine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Ailede hiç görmediği bir şeyi anlattıysan o kazanımı aileyle ters düşünüyoruz. Çocuğun kafasında oturmamış olabiliyor. Bizim branşta çok yaşanan bir şey. Ben içkinin zararlarını anlatıyorsam ailede bu tüketiliyorsa çocuk bunu anlamlandıramayabilir. Bu kazanım ona bir fayda sağlar ama oturtamaz yerine. O bir engel olur bizde, ailesel faktörler. (KÖ9)
Sonra velilerin durumu etkiliyor, çocuklarla ilgilenen velilerse mesela çocukların seviyesi daha yüksek oluyor, anlattıklarımızı daha iyi anlıyorlar. (KÖ13)
Burada kırsal bir bölgede yaşıyoruz. Burada çocukların maalesef ki özellikle yani öncelikle gördüğüm problem ailelerin yeterince çocuklar üzerinde durmaması. Yani çok fazla ilgili olmamasından kaynaklı. (KÖ5)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden üçü (MÖ9, MÖ10, MÖ17) “kültürel özellikler” kategorisi altında; veli profiline ve velilerin beklentisine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Öğrencinin profili etkilidir, veli profili yine bana göre etkili olabilir, etkilidir. (MÖ10)
... Veli beklentisi çok önemli, yani bazı veliler akademik bir başarı beklerken bazıları okulu bitirsin yeterli ya da ne bileyim akıllı terbiyeli bir birey olsun yeterli diye düşünüyorlar. (MÖ9)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen kültürel özelliklerden veli profili ve velilerin beklentileri üzerinde birbirine benzer şekilde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Bu özelliklere ek olarak kırsalda görev yapan öğretmenler velilerin ilgisi, tutumları ve davranışlarının da öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Kurumsal Özellikler

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Kurumsal Özellikler”e ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Kurumsal özellikler

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Kurumsal Özellikler	Sınıfın ve okulun fiziki özelliklerinin elverişliliği – KÖ1/KÖ2/KÖ4/KÖ5/KÖ8/KÖ10/KÖ12/KÖ15/KÖ17 Meslektaşlarla iletişim – KÖ14 Okul idaresi – KÖ18
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Kurumsal Özellikler	Sınıfın ve okulun fiziki özelliklerinin elverişliliği – MÖ7/MÖ14/MÖ15/MÖ18 Meslektaşlarla iletişim – MÖ6/MÖ12 Okul idaresi – MÖ6/MÖ10/MÖ13 Toplantılar – MÖ6

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dokuzu (KÖ1, KÖ2, KÖ4, KÖ5, KÖ8, KÖ10, KÖ12, KÖ14, KÖ15, KÖ17, KÖ18) “kurumsal özellikler” kategorisi altında; sınıfın ve okulun fiziki özelliklerinin elverişliliğine, meslektaşlarla iletişime ve okul idaresine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Okulun fiziki olarak elverişli olup olmaması, sınıfın elverişli olup olmaması her şey etkiler. (KÖ2)

Öte yandan okuldaki eğitim ortamının da spora elverişli ve destekleyici okul idaresinin veya diğer öğretmenlerin destekleyici nitelikte olması, aile dedik, okul ortamı dedik programa bağlılığı etkiliyor. (KÖ12)

İmkânlar, robotun olmaması mesela, robotik kodlama anlatıyorsun ama elinde robot yok. (KÖ17)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden sekizi (MÖ6, MÖ7, MÖ10, MÖ12, MÖ13, MÖ14, MÖ15, MÖ18) "kurumsal özellikler" kategorisi altında; sınıfın ve okulun fiziki özelliklerinin elverişliliğine, meslektaşlarla iletişime, okul idaresine ve toplantılara vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Mesela bir okulda müzik odası varsa daha farklı bir müzik dersi işleyebiliyorsun. Eğer yoksa sınıfta daha farklı bir ders işleyebiliyorsun. Müzik sınıfı olduğu zaman müzik sınıfında birçok müzik aleti olduğu ve çocukların daha çok müziğe yatkınlığını artırmış oluyorsun. (MÖ15)

Öğrencinin haricinde aslında öğretim programı olarak değil de belki idari kısım etkiler diyebilirim, o da okulda yapılan ekstra yine kazanımlara bağlı olan etkinlikler vardır mesela, hani oradaki etkinlikleri destekleyici bir veya tam tersine isteyen bir idareciniz varsa sizi daha tetikler, bunları da yaparsınız. O da bir etkendir tabii. (MÖ13)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen kurumsal özelliklerden sınıfın ve okulun fiziki özelliklerinin programın uygulanmasına elverişliliği, okul idaresi ve meslektaşlarla iletişim üzerine birbirine benzer şekilde görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Bu özelliklere ek olarak kent merkezinde görev yapan öğretmenler okulda düzenlenen toplantıların da öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Merkeziyetçi Eğitim Sistemi

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden "Merkeziyetçi Eğitim Sistemi"ne ilişkin bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Merkeziyetçi eğitim sistemi

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Merkeziyetçi Eğitim Sistemi	Eğitim sistemindeki sürekli değişim- KÖ3 MEB'in hazırlamış olduğu program - KÖ7/KÖ11/KÖ11
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Merkeziyetçi Eğitim Sistemi	Eğitim sistemindeki sürekli değişimler - MÖ16 Öğretim programında yapılan değişiklikler - MÖ12

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden dördü (KÖ3, KÖ7, KÖ11, KÖ18) "merkeziyetçi eğitim sistemi" kategorisi altında; eğitim sistemindeki sürekli değişimler ve MEB'in hazırlamış olduğu programa vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Yani programımız biraz daha ortalama ve ortalamanın üzeri okullar, bölgeler için ya da o seviyede öğrenciler için geçerli ama hani birazcık akademik olarak kültürel olarak geri olan çevrelerdeki okullarda bu program çok sağlıklı olmuyor, uygulanmıyor bence. (KÖ18)

Her öğretmen bence kendi kazanımını merkeziyetçi bir yaklaşımla değil de kendi hazırlamalı. Bulduğu okulun durumuna, öğrencisinin pozisyonuna göre bence. (KÖ11)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden ikisi (MÖ12, MÖ16) "merkeziyetçi eğitim sistemi" kategorisi altında; eğitim sistemindeki sürekli değişime ve öğretim programında

yapılan değişikliklere vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Eğitimdeki aksaklıklardan bir tanesi, çok kural değiştirilmemeli. Eğitimde çok sık değişiklik yapılmamalı. Çok sık değişiklikler, kötü sonuçlar doğuruyor. Sınav sistemi mesela değişiyor, tamam sınav sistemini eleştiriyorum ama yapılan sınav sistemi de değişiyor. O sınav sisteminin değişikliği de bizi etkiliyor. (MÖ16)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenleri, merkeziyetçi eğitim sistemi üzerine özellikle eğitim sistemindeki sürekli değişimlerin öğretim programına bağlılığı etkilediğini benzer şekilde vurgulamaktadır. Bu özelliklere ek olarak kırsalda görev yapan öğretmenlerin MEB tarafından merkezi hazırlanan programların bu süreci etkilediğini; kent merkezinde görev yapan öğretmenler ise öğretim programında yapılan değişikliklerin sürekli olmasının öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Sınav Sistemi

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden "Sınav Sistemi"ne ilişkin bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Sınav sistemi

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Sınav Sistemi	Liseye geçiş sınavı – KÖ3/KÖ7/KÖ18
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Sınav Sistemi	Liseye geçiş sınavı – MÖ2/MÖ4/MÖ16 Deneme sınavları – MÖ6/MÖ17

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden üçü (KÖ3, KÖ7, KÖ18) "sınav sistemi" kategorisi altında; liseye geçiş sınavına vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda bir öğretmenin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Ya şimdi bunu en başta bakanlık etkiler bir defa. Sınav da etkiler (LGS). Sınav çok etkiliyor bizi ama sınavdaki sorular da programa bağlı olarak sorulduğu için zaten sınav konularını öğrencilere vermek o programa bağlılık gerektiriyor zaten. (KÖ7)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden beşi (MÖ2, MÖ4, MÖ6, MÖ16, MÖ17) "sınav sistemi" kategorisi altında öğretmenlerin; liseye geçiş sınavına ve deneme sınavlarına vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Özellikle 8. sınıftaysan mesela sınava hazırladığın için öğrenciyi, o programdan da sorulduğu için bağlı kalman gerekiyor ama tabii. (MÖ2)
Okulda yapılan deneme sınavları bu da mesela bir faktör merkezlerde çocuklarda çok sınav baskısı oluyor ailelerde. Bu da okullarda mecburen deneme sınavları yapılmasına sebebiyet veriyor. Deneme sınavları plansız olarak okul idaresi tarafından ayarlanması, bu da belki benim bağlılığımı etkileyen faktörlerden olabilir, mecburen bağlı kalamıyorum. (MÖ6)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin liseye geçiş sınavının (LGS) sınav öğretim programına bağlılığı etkilediğini vurgulamaktadır. Bu özelliklere ek olarak kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin LGS dışında okullarda yapılan deneme sınavlarının da öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktör olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmen Eğitimi

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Öğretmen Eğitimi”ne ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Öğretmen eğitimi

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Öğretmen Eğitimi	Öğrenme süreci – KÖ14
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Öğretmen Eğitimi	Online eğitimler – MÖ17 Hizmet içi eğitimlerin eksikliği – MÖ12

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden biri (KÖ14) “öğretmen eğitimi” kategorisi altında; öğrenme sürecine vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Genel tecrübe, sadece meslek içerisinde değil daha öncesinde de yani mesela bir İngilizce öğretmenin İngilizce öğrenirken geçirdiği süreç, hangi süreçlerden geçti, hangi stratejileri izledi, nerelerde zorlandı, bu zorlukları nasıl aştı bu mesela öğretim programı konusunda öğretmenin bağlılığını direkt etkileyen bir şey. (KÖ14)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden ikisi (MÖ12, MÖ17) “öğretmen eğitimi” kategorisi altında; online eğitimlere ve hizmet içi eğitimlerin eksikliğine vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Merkezde öğretmene daha fazla ekstra işler yüklenebiliyor, mesela bu online eğitimler çıktı ama onun dışında eğitimler var öğretmen bir hafta yok ama kırsaldaki bir öğretmen çok fazla bunu tercih etmiyor. Çünkü çok fazla merkeze inmiyor, mesela buradan kaynaklı öğretim programına bağlılık zayıf olabilir. (MÖ17)
Öğretim programında yapılan değişikliklerle alakalı yeterli eğitimlerin verilmemesi etkiler. (MÖ12)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen özellikler bağlamında öğretmen eğitimi ile ilgili görüşler belirttikleri görülmektedir. Bu doğrultuda kırsalda görev yapan bir öğretmenin mesleki beceri ve yeterliklere ilişkin öğrenme sürecini vurguladığı; kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin ise programın uygulanmasına yönelik hizmet içi eğitimlerin yetersizliği ve merkezde düzenlenen online eğitimlere katılım sağlama zorunluluğunun öğretim programına bağlılığı etkilediğini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Olağanüstü Durumlar

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Olağanüstü Durumlar”a ilişkin bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Olağanüstü durumlar

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Olağanüstü Durumlar	Hastalık (Covid 19 Salgını) – KÖ1
Kent Merkezi	Öğretim Programına	Olağanüstü Durumlar	Hastalık (Covid 19 Salgını) – MÖ2 Deprem – MÖ2/MÖ6

Bağlılığı
Etkileyen
Faktörler

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden biri (KÖ1) “olağanüstü durumlar” kategorisi altında; Covid 19 hastalığına vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Hastalıklar işte covid 19 gibi durumlarda öğretim programını uygulayamadık. (KÖ1)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden ikisi (MÖ2 ve MÖ6) “olağanüstü durumlar” kategorisi altında; hastalığa (Covid 19 salgını) ve depreme vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin örnek söylemleri aşağıda verilmiştir:

Ekstra pandemi olabilir, bunlar için en azından iki hafta ilerden gidiyorum ki yani oraya tekrardan çocuklar o kaybı gidersen diye. (MÖ2)

Kış şartlarından dolayı ya da diğer doğal afetlerden dolayı vs. yaşadığımız deprem olayını örnek verebiliriz, bu tarz afetlerden kaynaklı olarak programda gecikmeler de yaşayabilir. (MÖ6)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden bazıları Covid-19 ve deprem gibi olağanüstü durumların öğretim programını etkilediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Covid 19 süreci hem kırsalda hem de kent merkezinde görev yapan öğretmenleri ortak noktada etkilediği görülürken, kent merkezindeki bazı öğretmenlerin depremi de öğretim programına bağlılığı etkileyen bir süreç olarak bildirmiştir.

Denetim

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Denetim”e ilişkin bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Denetim

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Denetim	Müfettiş denetimleri – KÖ6
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Denetim	Evrak yükü – MÖ6

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden biri (KÖ6) “denetim” kategorisi altında; müfettiş denetimlerine vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Şimdi benim bağlı kalmamın sebebi müfettiş geldiği zaman açık net söylüyorum bunu çocuklara bazı sorular sorar, hani hocam hiç mi bir şey öğretmedin sorusuna karşılık verebilmek için. (KÖ6)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden biri (MÖ6) “denetim” kategorisi altında; evrak yüküne vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Aslında evrak yükü benim öğretim programına bağlılığımı etkiliyor çünkü çok fazla evrak hazırlamak zorundayız. Bu bir nebze olsun bizi engelliyor. (MÖ6)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden bazıları denetimin öğretim programına bağlılığı etkileyen bir özellik olduğunu ifade etmiştir. Kırsalda görev yapan bir

öğretmen müfettiş denetimlerinin, kent merkezinde görev yapan bir öğretmen ise evrak yükünün denetim özelinde öğretim programına bağlılığı etkilediğini belirtmiştir.

Siyasi Durumlar

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Siyasi Durumlar”a ilişkin bulgular Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15 Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: Siyasi durumlar

	Tema	Kategori	Kodlar
Kırsal	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Siyasi Durumlar	Farklı siyasi görüşlere sahip olma– KÖ11
Kent Merkezi	Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Siyasi Durumlar	Kanun ve yönetmelikler – MÖ9

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden biri (KÖ11) “siyasi durumlar” kategorisi altında; farklı siyasi görüşlere sahip olma durumuna vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Bu müfredat hazırlanırken oluşturulan komisyon hep aynı kişilerden oluşan bir komisyon. Yani hep A kişisi o komisyon içerisinde var ve biraz da siyasi diyeceğim buna. Farklı bir siyasi görüşte ya da sendikada olan bir öğretmen yok çünkü onun söylediklerine aykırı bir program söyleyecek. Biz İzmir Marşı’nı bir dönem çalıştığım zaman farklı bir ilçede diyeyim bana o müdür o parçayı çıkartmadı siyasi bir simgeleştirdi diye ama gerçek anlamı o değil ki. Onu mesela müdür karar verdi ben karar veremedim. (KÖ11)

Kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinden biri (MÖ9) “siyasi durumlar” kategorisi altında; kanun ve yönetmeliklere vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Yani birincisi kanun, kanunlar etkilemekte çünkü bunun da bir program dışına çıktığında farklı şeylere sebep olabiliyor ya da yanlış anlaşılabilir. (MÖ9)

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerden bazıları siyasi durumların öğretim programına bağlılığı etkileyen bir özellik olduğunu ifade etmiştir. Kırsalda görev yapan bir öğretmen farklı siyasi görüşe ve bu noktada farklı sendikalara üye olmanın programın uygulanma sürecini etkileyebileceğini, kent merkezinde görev yapan bir öğretmen ise kanun ve yönetmeliklerin dışına çıktığında farklı birtakım baskıların ya da yanlış anlaşılmanın ortaya çıktığını ve bu süreçlerin öğretim programına bağlılığı etkilediğini belirtmiştir.

Sosyal Özellikler

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “Sosyal Özellikler”e ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16 Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerine göre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler: sosyal özellikler

Tema	Kategori	Kodlar
Öğretim Programına Bağlılığı Etkileyen Faktörler	Sosyal Özellikler	Okulun çevresindeki sosyal alanda eksiklikler – KÖ3/KÖ7/KÖ14

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden üçü (KÖ3, KÖ7, KÖ14) "sosyal özellikler" kategorisi altında; okulun çevresindeki sosyal alandaki eksikliklere vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda bir öğretmenin örnek söylemi aşağıda verilmiştir:

Kırsal bölge olmasından dolayı öğrencileri kütüphaneye tiyatroya götüremiyoruz çünkü sosyal çevrenin uygun değil. (KÖ3)

Kırsalda görev yapan öğretmenlerden bazıları öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktörün de sosyal özellikler olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada okulun sosyal çevresindeki eksikliklerin öğretim programına bağlılığı etkileyebileceği yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılık kavramını ve öğretim programına bağlı kalan bir öğretmenin sahip olduğu özellikleri nasıl tanımladıkları ile öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda çalışmada kırsalda ve kent merkezinde görev yapan toplam 36 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla veri toplanmış ve toplanan veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Çalışma kapsamında kırsalda ve kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin öğretim programına bağlılık kavramına ilişkin tanımları incelendiğinde, tasarlanan programın aslına sadık kalınarak uygulanması, programın planlandığı şekilde uygulama düzeyi ve bütünlük ve uygulamanın niteliği olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç alan yazında verilen öğretim programına bağlılık tanımları ile benzerlik göstermektedir. Cutbush vd. (2017)'nin yaptıkları çalışmada her ne kadar uygulayıcıların tümü programın aslına uygun olarak sunulduğunu bildirirse de aslına uygunluk tanımları farklılık göstermektedir ve en çok sadakat, yayınlanan programa bağlılık açısından tanımlanmıştır. Bu araştırmada da öğretmenlerin bu çalışmada nitelenen duruma benzer şekilde tanımlarında farklılık olsa da resmi programa sadık kalmanın daha çok vurgulandığı görülmektedir. Öğretim programına bağlılık kavramının öğretmenler tarafından nasıl anlaşıldığı önemlidir. Programların temel uygulayıcısı öğretmenlerdir. Programların onlar tarafından nasıl anlaşıldığı dolayısıyla uygulama sürecini ve programa bağlılığı etkileyebilir.

Çalışmada kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlı kalan öğretmen özelliklerini nasıl tanımladıkları diğer araştırma sorusu olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda kırsalda ve kent merkezinden görev yapan öğretmenler birbirine benzer olarak olumlu ve olumsuz özellikler olduğunu nitelemiştir. Her iki bölgede görev yapan öğretmenlerin öğretim programına bağlı kalan öğretmenlerin sahip olduğu olumlu öğretmen özelliklerini sorumluluk sahibi, donanımlı, planlı ve düzenli, işini yapan, öğrencilerin gelişimine destek veren öğretmen olarak tanımlanmıştır. Her iki bölgede görev yapan öğretmenlere göre olumsuz öğretmen özellikleri ise kuralcı, disiplinli, klasik, rutin ve yeniliklere açık olmayan olarak tanımlanmıştır. Bu olumsuz özellikler dışında öğretmenlerden bazılarının kitaba bağlı kalan, ne yapacağını bilmeyen ve robot öğretmen olarak tanımlamaları da bulunmaktadır. Öğretmenlerin söylemleri incelendiğinde bu durumun sebebi; merkezîyetçi bir eğitim programının bakanlık tarafından geliştirilerek merkezden taşraya doğru bir uygulama yapılmasını doğrudan temele almak ve mesleki yeterliliklerin yenilikçi yaklaşımlara uygun olmaması gibi nedenleri vurgulamaları ile açıklanabilir.

Çalışmada son olarak öğretmenlerin öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlere yönelik görüşleri incelenmiştir. Bu kapsamda kırsalda ve kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin öğretim programını etkileyen faktörler kapsamında "öğrenci özellikleri, program özellikleri, öğretmen özellikleri, bölgesel özellikler, ekonomik özellikler, kültürel özellikler, kurumsal özellikler, merkezîyetçi eğitim sistemi, sınav sistemi, öğretmen eğitimi, olağanüstü durumlar, denetim ve siyasi durumlar" kategorilerinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra

kırsalda görev yapan öğretmenlerin bu kategoriler dışında “sosyal özellikler” bağlamında görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenleri, öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “öğrenci özellikleri” kapsamında en fazla öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi ile akademik başarı düzeylerinin öğretim programına bağlılığı etkilediği yönünde görüş bildirilmiştir. Ünsal ve Çetin (2019) ile Karafil ve Oğuz (2021)’a yaptıkları çalışmalarda da hazır bulunuşluğun öğrenci özellikleri bağlamında öğretim programına bağlılığı etkileyen önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bu öğrenci özellikleri dışında kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerin algılama düzeyi, öğrencilerin kişisel özellikleri, öğrencilerin sosyoekonomik ve sosyokültürel düzeyleri ile öğrenci devamsızlıklarının ve öğrenci sayısının (sınıf mevcudu) öğretim programına bağlılığı etkilediği yönünde benzer görüşler ifade ettikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinden bazıları ise öğrenci ilgi ve tutumlarını da öğretim programına bağlılığı etkileyen öğrenci özellikleri olduğunu belirtmektedir. Arslan Çelik (2020)’e göre öğrenci özelliği olarak öğrenci sayısının, öğrenci tepkilerinin ve öğrenci seviyelerinin; yine Sakallıoğlu ve Özüdoğru (2022)’ya göre öğrenci tepkilerinin; Bümen ve Yazıcılar (2020)’a göre öğrenci profilinin ve Gürbüz (2020)’e göre öğrencilerin ilgi ve yetenek düzeylerinin öğrenci özellikleri bağlamında öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla eldeki araştırma sonuçlarının da bu bulguları destekler niteliktedir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “program özellikleri” kapsamında en fazla hedef kitleye uygunluk, programın içeriği, programın uygulama süresi, dersin branşı, programın güncelliği, ders kitabı ile programın tutarsızlığı ve kutlama programları/ belirli gün ve haftalar bağlamında görüşlerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kırsalda görev yapan bazı öğretmenlere göre disiplinler arası ilişki programa bağlılığı etkileyen farklı bir faktör olarak vurgulanırken, kent merkezinde görev yapan bazı ortaokul öğretmenlerine göre öğrencilerle yürüten sosyal etkinlikler ve okullarda yapılan projeler/yarışmalar öğretim programına bağlılığı etkileyen özellikler olarak belirtilmektedir. Ünsal ve Çetin (2019) ve Yüce (2022)’ye göre ders kitabının kendisi öğretim programına bağlılığı etkileyen önemli bir faktör olarak görülmektedir. Bay vd. (2017)’ne göre öğretim programının kendisi, kaynak, materyal, konu ve uygulama; Ünsal ve Çetin (2019) ve Karafil ve Oğuz (2021)’a göre öğretim programının içeriği ve programa ayrılan zamanın yetersizliği (programın süresi); Bümen ve Yazıcılar (2020)’a göre öğretim programının yapısı ve programda öğretmenlere tanınan esneklik derecesi; Ünsal ve Çetin (2019) ve Akkaya (2023)’ya göre dersin branşı; Arslan Çelik (2020)’e göre ders materyalleri ve program öğelerinin özellikleri; Akkaya (2023), Gürbüz (2020) ve Sakallıoğlu ve Özüdoğru (2022)’ya göre süre ve program farklılıkları öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler olarak görülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, ortaokul öğretmenlerinin alan yazında bu konuda yapılan araştırma sonuçlarını destekler görüşler bildirdiği görülmektedir. Dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan program geliştirme ve güncelleme süreçlerinde öğretmenlerin paydaş olarak bu süreçte yer alması; öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler bağlamında program özelliklerine yönelik araştırma bulguları temele alınarak program geliştirme sürecinin gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerden “öğretmen özellikleri” kapsamında görüşleri incelendiğinde, öğretmenin sağlık, psikolojik ve ailevi durumları, öğretmenin mesleki donanımı ve öğretmenin cinsiyeti bağlamında benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kırsalda görev yapan öğretmenlere göre öğretmenlerin derse devamlılığı, öğretmenin kendine has kullandığı yöntem ve teknikler, öğretmenin programa olan inancı, öğretmenin hazırbulunuşluk düzeyi ve öğretmenin hayat tecrübesi öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler olarak kent merkezinde görev yapan öğretmenlere göre farklılık göstermektedir. Kent merkezinde görev yapan öğretmenler ise, öğretmenin motivasyonu ve çalışkanlığı, öğretmenin hayat felsefesi,

öğretmenin kişilik yapısı, öğretmenin öğretmenliğe bakış açısı, öğretmenin mezun olduğu fakültede aldığı eğitim, görev yaptığı okul türü ve öğretmenin yetiştiği aile ve çevre öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler olarak kırsalda görev yapan öğretmenlere göre farklı görüşler belirtmişlerdir. Dusenbury vd. (2003)'ne göre çeşitli öğretmen özellikleri, bir öğretim programının kabul edilip edilmeme olasılığını belirleyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Örneğin, bir öğretmenin yeniliklere yönelik tutumu ya da yeniliklere açıklığı, öğretim programına duyulan bağlılığı etkileyebilir. Ayrıca Sobol vd. (1989) öğretmen özellikleri arasında yer alan özgüven ve öğretme heyecanının, öğretim programa bağlılığı artırıcı bir etkiye sahip olduğunu belirlemiş; bununla birlikte, bu çalışmada öğretmen görüşlerindeki tanımlamalardan farklı olarak otoriter kişilik yapısının öğretim programına bağlılığı azaltıcı bir faktör olduğunu ortaya koymuştur.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden "bölgesel özellikler" kapsamında, okulun bulunduğu çevre ve olumsuz hava koşulları bağlamındaki görüşlerin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kent merkezinde görev yapan öğretmenlerden ise okullarda eğitim ve öğretime verilen araların (tatillerin) öğretim programına bağlılığı etkileyen farklı bir görüş olarak ifade edilmiştir. Doğuş ve Tabak (2023)'ün yaptıkları çalışmada da öğretmenler, coğrafi koşulların öğretim programına bağlılığı etkilediğini belirtmişlerdir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden "ekonomik özellikler" kapsamında, ailenin ekonomik yapısı ve ders kaynaklarına ulaşamamasının öğretim programına bağlılığı etkilediği noktasında görüşlerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kırsalda görev yapan bir öğretmene göre ise yaşanan çevrenin sosyoekonomik durumu da öğretim programına bağlılığı etkileyen bir faktördür.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden "kültürel özellikler" kapsamında, velilerin profili ve velilerin beklentisi bağlamındaki görüşlerin kırsaldaki ve kent merkezindeki öğretmenlerce benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kırsalda görev yapan bazı öğretmenlere göre velilerin öğrencilere olan ilgisinin, tutum ve davranışlarının kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerinden farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Doğuş ve Tabak (2023)'ün çalışmasında; öğretmenlerin, ailelerin sosyoekonomik düzey bakımından alt düzeyde olması, ailelerin kültürel özellikleri, düşük eğitim seviyesi, aile içi iletişim eksikliği ve ailelerin ilgisizliği de öğretim programına bağlılığı olumsuz olarak etkilediği hususunda görüş bildirdikleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenler aile yapısının ve öğrencilerin sosyal gelişimlerinin düşük olmasının öğretim programına bağlılığı etkilediğini belirtmişlerdir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden "kurumsal özellikler" kapsamında, kırsalda ve kent merkezinde görev yapan öğretmenlere göre sınıfların ve okulun fiziki elverişliliği, meslektaşlarla iletişim ve okul idaresine yönelik görüşlerinde benzerlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kırsalda görev yapan bazı öğretmenlere göre çalışılan kurumun profili ve araç gereç eksikliği kent merkezinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerinden farklılık göstermektedir. Kent merkezinde görev yapan bir öğretmene göre ise kırsalda görev yapan öğretmenlerden farklı olarak kurumlarda yapılan toplantıların öğretim programına bağlılığı etkileyen olumsuz bir faktör olarak vurgulandığı görülmektedir. Dusenbury vd. (2003) ise öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler arasında okul kültürünün, etkili liderliğin, yöneticilerin sağladığı imkânların ve personelin moral düzeyinin önemine vurgu yapmışlardır. Dikbayır ve Bümen (2016)'e göre kuruma dair özellikler; Bay vd. (2017)'ne göre okulun kendisi; Ünsal ve Çetin (2019)'e göre okulun fiziki donanımı; Arslan Çelik (2020)'e göre görev yapılan okulun imkânları; Gürbüz (2020)'e göre okulların fiziksel şartları; Sakalioğlu ve Özudođru (2022)'ya göre okul iklimi öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler olarak vurgulanmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçların alan yazında bu konuda yapılan çalışmaları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Eldeki araştırma bulguları ve alan yazında bu konuda yapılan çalışmalar temelinde, verimli bir okul kültürü oluşturma sürecinde,

okul yöneticilerinin öğretmenlerle etkili iletişim kurmaları, yönetimde öğretmenlerin katılımını sağlayarak demokratik bir ortam oluşturmalarıyla ve okullarda araç gereç temini noktasında ilgililerle koordinasyon sağlamaları önem arz etmektedir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden “sınav sistemi” kapsamında, kırsalda ve kent merkezinde görev yapan bazı öğretmenlerce liseye geçiş sınavı bağlamında benzer görüşler belirttikleri görülmüştür. Kent merkezinde görev yapan bazı öğretmenlere göre ise okullarda yapılan deneme sınavları öğretim programına bağlılığı olumsuz etkileyen bir faktör olarak vurgulanmaktadır. Bümen vd. (2014)’ne göre geleceği belirleyici sınavlar ve Gürbüz (2020)’e göre ulusal sınavlar öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörlerdir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörler kapsamında “öğretmen eğitimi” kategorisindeki görüşleri incelendiğinde, kırsalda görev yapan bir öğretmene göre öğretmenin geçirdiği öğrenme süreci (genel tecrübesi) öğretim programına bağlılığı etkilerken, kent merkezinde görev yapan bazı öğretmenlere göre ise online eğitimlere öğretmenlerin mecbur bırakılması ve öğretim programlarındaki değişiklikler bağlamında hizmet içi eğitimlerin eksikliği öğretim programına bağlılığı olumsuz etkileyen faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Bümen vd. (2014) ve Sakallıoğlu ve Özüdoğru (2022)’ya göre öğretmen eğitimi, öğretim programına bağlılığı genel olarak etkilemektedir. Fullan (2007)’a göre ise öğretmenlerin program uygulama süreçlerine yönelik aldıkları eğitim, programların etkili bir şekilde uygulanmasının ve bu sayede programın hedeflenen sonuçlara ulaşmasında önemli bir unsurdur.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden “olağanüstü durumlar” kapsamında görüşleri incelendiğinde hem kırsalda görev yapan hem de kent merkezinde görev yapan bazı öğretmenlerce Covid 19 salgınının öğretim programına bağlılığı etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenleri deprem de bu süreci etkilediğini ifade etmiştir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden “denetim” kapsamında görüşleri incelendiğinde, kırsalda görev yapan bir öğretmene göre müfettiş denetimleri; kent merkezinde görev yapan bir öğretmene göre gereksiz evrak yükü öğretim programına bağlılığı etkilemektedir.

Kırsalda ve kent merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden “siyasi durumlar” kapsamında görüşleri incelendiğinde, kırsalda görev yapan bir öğretmene göre öğretmenlerin farklı siyasi görüşlerde olmasının öğretim programına bağlılığı olumsuz etkilerken, kent merkezinde görev yapan bir öğretmene göre ise kanun ve yönetmeliklerin öğretim programına bağlılığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kırsalda görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim programını etkileyen faktörlerden “sosyal özellikler” kapsamında görüşleri incelendiğinde, bazı öğretmenlerce okulun sosyal çevresindeki eksikliklerin öğretim programına bağlılığı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılık kavramı ile öğretim programına bağlı kalan öğretmen özelliklerine yönelik bakış açıları belirlenmiştir. Eğitim politikaları oluşturulurken, eğitim programı geliştirme çalışmaları yürütülürken öğretmenlerin bu noktadaki görüşlerinin temele alınması; programın uygulayıcısı ve dolayısıyla paydaş olarak bu süreçlerde yer almaları gerektiği oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra araştırmada ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılığı etkileyen faktörler üzerine görüşleri alınmıştır. Ortaokul öğretmenlerinin görüşleri, öğrenci özellikleri, program özellikleri, öğretmen özellikleri, bölgesel özellikler, ekonomik özellikler, kültürel özellikler, kurumsal özellikler, sınav sistemi, öğretmen eğitimi, sosyal özellikler, denetim, siyasi durumlar ve olağanüstü durumların öğretim programına bağlılığı etkilediği yönündedir. Bu çalışmada alan yazındaki çalışmalardan (Bümen vd., 2014; Dusenbury vd., 2003; Fullan, 2007) farklı olarak olağanüstü durumlar, siyasi durumlar

ve denetimin öğretim programına bağlılığı etkilediği bulunmuştur. Öğretim programına bağlılık ve bu süreci etkileyen faktörler Türkiye özelinde son yıllarda araştırmalara konu olan bir durumdur. Bu bağlamda yeni araştırmaların da yapılarak Türkiye özelinde öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarını etkileyen temel faktörlere ilişkin bir yapı ortaya konulabilir.

Kaynaklar

- Akkaya, T. (2023). Öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Science (PEJOSS)*, 7(28), 288-294.
- Allo, M. D. (2020). Curriculum fidelity in the secondary education in Indonesia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(6), 14088-14094.
- Arslan Çelik, F. M. (2020). Ortaokul İngilizce öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 175-199.
- Aslan, M., & Erden, R. Z. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 175-199.
- Aşçı, M., & Yıldırım, R. (2020). Öğretmen failliği ile öğretim programına bağlılık arasındaki ilişki: Yunus Emre ilçesi örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Eğitim ve Toplum Özel sayısı), 6126-6149.
- Bay, E., Kahramanoğlu, R., Döş, B. & Özpolat, E. (2017). Programa bağlılığı etkileyen faktörlerin analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(43), 110-137.
- Baykal, M. (2019). *Akademisyenlerin program bağlılığına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Boncuk, A. (2021). Öğretmenlerin program okuryazarlıkları ile öğretim programına bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Türk Eğitim Dergisi*, 3(1), 88-108.
- Burakgazi, S. G. (2019). Programa bağlılık: Kara kutuyu aralamak. *Başkent University Journal of Education*, 6(2), 236-249.
- Burul, C. (2018). *Öğretmenlerin eğitim programı tasarım yaklaşımı tercihlerinin öğretim programına bağlılıklarıyla olan ilişkisinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Burul, C. & Tezci, E. (2021). Öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2417-2446.
- Bümen, N. T., Çakar, E., & Yıldız, D. G. (2014). Türkiye'de öğretim programına bağlılık ve bağlılığı etkileyen etkenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 203-228.
- Bümen, N., & Yazıcılar, Ü. (2020). Öğretmenlerin öğretim programı uyarlamaları üzerine bir durum çalışması: devlet ve özel lise farklılıkları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 183-224.
- Can, Ö. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin eğitim inançlarının ve öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Civriz, E., & Burakgazi, S. G. (2021). Ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programına yönelik durum çalışması: Öğretmenin programa bağlılığı ve öğrenci beklentileri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(2), 559-597.
- Cutbush, S., Gibbs, D., Krieger, K., Clinton-Sherrod, M., & Miller, S. (2017). Implementers' perspectives on fidelity of implementation: "teach every single part" or "be right with the curriculum"? *Health Promotion Practice*, 18(2), 275-282.
- Çavuşoğlu, G. (2022). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile öğretim programına bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Çelik, F. M. A., & Burakgazi, S. G. (2021). Öğretim programına bağlılık araştırmalarına yönelik bir meta-sentez çalışması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 796-824.
- Dane, A. V., & Schneider, B. H. (1998). Program integrity in primary and early secondary prevention: Are implementation effects out of control? *Clinical Psychology Review*, 18, 23-45.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Dikbayır, A., & Bümen, N. T. (2016). Dokuzuncu sınıf matematik dersi öğretim programına bağlılığın incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 6(11), 17-38.
- Doğuş, F., & Tabak, S. (2023). Investigation of the factors affecting the curriculum fidelity of teachers working at different types of schools. *Pedagogical Perspective*, 2(2), 136-157.
- Dusenbury, L., Brannigan, R., Falco, M., & Hansen, W. B. (2003). A Review of research on fidelity of implementation: Implications for drug abuse prevention in school settings. *Health Education Research*, 18(2), 237-256.
- Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change* (4th ed.). Teachers College Press.
- Fullan, M., & Pomfret, A. (1977). Research on curriculum and instruction implementation. *Review of Educational Research*, 47(2), 335-397.
- Gözütok, D. (2003). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 44-64.
- Güleş, E. (2022). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlıkları ve öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Gürbüz, Ç. (2020). *Müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programına bağlılık düzeylerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Gürbüz, Ş. (2021). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeyleri ve öğretim programına bağlılık durumları*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kabaş, İ. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretimi öz yeterlik algıları ile ilk okuma yazma öğretim programına bağlılıkları* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Karadağ Çaydaşı, S. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değer öğretimine ilişkin görüşleri ve öğretim programına bağlılıklarının değerlendirilmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Karafil, B., & Oğuz, A. (2021). İngilizce öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi. *International Congress on Science and Education 2019 (ICSE 2019) Proceedings*, Afyonkarahisar. 21.03.2019
- Karakuyu, A., & Oğuz, A. (2021). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarına bağlılıkları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 85-103.
- Kimpston, R. D. (1983). Curriculum fidelity and implementation tasks employed by teachers. *Journal of Curriculum Studies*, 17(2), 185-195.
- Kloepfel, T., Kulinna, P. H., Stylianou, M., & Van Der Mars, H. (2013). Teacher fidelity to one physical education curricular model. *Journal of Teaching in Physical Education*, 32(2), 186-204.
- LaChausse, R. G., Clark, K. R., & Chapple, S. (2014). Beyond teacher training: The critical role of professional development in maintaining curriculum fidelity. *Journal of Adolescent Health*, 54(3), S53-S58.
- Mihalic, S. (2002, April). *He importance of implementation fidelity*. Boulder, CO: Center for the Study and Prevention of Violence.
- Nevenkosky, E. A. (2018). *Barriers to effective curriculum implementation*. [Doctoral dissertation]. Walden University.
- O’Donnell, C. L. (2008). Defining, conceptualizing, and measuring fidelity of implementation and its relationship to outcomes in K–12 curriculum intervention research. *Review of Educational Research*, 78(1), 33-84.
- Pence, K. L., Justice, L. M., & Wiggins, A. K. (2008). Preschool teachers' fidelity in implementing a comprehensive language-rich curriculum. *Language Speech and Hearing Services in School*, 39(3), 329-341.
- Piasta, S. B., Justice, L. M., McGinty, A., Mashburn, A., & Slocum, L. (2015). A comprehensive examination of preschool teachers' implementation fidelity when using a supplemental language and literacy curriculum. *In Child & Youth Care Forum*, 44, 31-755
- Polat, Ç. M. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılık algıları ile öğretim programına bağlılık algıları arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Polat, Ç. M., Yıldız, K., & Yıldız, S. (2022). Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine bağlılık algıları ile öğretim programına bağlılık algıları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1124-1160.
- Ringwalt, C. L., Ennett, S., Johnson, R., Rohrbach, L. A., Simons-Rudolph, A., Vincus, A., & Thorne, J. (2003). Factors associated with fidelity to substance use prevention curriculum. *Health Education and Behavior*, 30(3), 375-391.
- Sakallıoğlu, G., & Özüdoğru, F. (2022). Öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41,, 70-107.
- Sobol, D. F., Rohrbach, L. A., Dent, C. W., Gleason, L., Brannon, B. R., Johnson, C. A., & Flay, B. R. (1989). The integrity of smoking prevention curriculum delivery. *Health Education Research*, 4, 59-67. doi: 10.1093/her/4.1.59
- Tabak, S. (2021). Program tasarım yaklaşımları ve program geliştirme modelleri. G. Ekici ve M.S. Özdemir (Ed.) *Çağdaş bakış açısıyla eğitimde program geliştirme ve değerlendirme* içinde (1.baskı pp.145-176). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Thierry, K. L., Vincent, R. L., & Norris, K. (2022). Teacher-level predictors of the fidelity of implementation of a social-emotional learning curriculum. *Early Education and Development*, 33(1), 92-106.
- Ünsal, S., & Çetin, A. (2019). Özel okul ve devlet okulunda görev yapmış sınıf öğretmenlerinin öğretim programlarını uygulamada karşılaştıkları farklılıklar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1541-1551.
- Vartuli, S., & Rohs, J. (2009). Assurance of outcome evaluation: Curriculum fidelity. *Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 502-512.
- Yaşaroğlu, C., & Manav, F. (2015). Öğretim programına bağlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 247-258.
- Yılmaz, G., & Kahramanoğlu, R. (2021). Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri, program yönelimleri ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 178-187.
- Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods*. (3. Basım). Sage Publications.
- Yüce, S. G. (2022). Öğretim programına bağlılık ve öğretim programını uyarlama ikilemini aşmak: bir öğretmenin öğretim programını kullanma modeli. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 1-21.
- Zöğ, H. (2022). *Öğretmenlerin öğretim programına bağlılıkları, eğitim felsefelerine yönelik eğilimleri ve öğretme öğrenme süreci yeterlilik algıları arasındaki ilişki*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Balıkesir Üniversitesi.

Extended Abstract

Curriculum fidelity can be defined as the faithful implementation of the designed curriculum by teachers/stakeholders (Bümen et al., 2014). According to Fullan (2007), the factors affecting the implementation of the curriculum are classified as the characteristics of change, regional/institutional factors and external factors. In their study, Bümen et al. (2014) examined the factors affecting curriculum fidelity in Turkey and these factors were expressed as teacher training, teacher characteristics, curriculum characteristics, institutional characteristics, regional-social-economic-cultural characteristics, student characteristics, centralized education system, and exams determining the future.

One of the most influential factors on the curriculum fidelity is the teachers who implement the curriculum (Ringwalt et al., 2003). For this reason, teachers, who are the implementers of the curriculum, should participate as stakeholders in the changes made in the curriculum. Teachers who are not involved in the process of curriculum development may have difficulties in sticking to the curriculum. From another point of view, in the fast and ever-changing information age, the extent to which teachers can or should be able to adhere to the changing curricula is an issue that needs to be discussed. The idea that curriculum fidelity limits the creativity of teachers, who are the implementers of the curriculum, is another situation that affects curriculum fidelity (Aşçı & Yıldırım, 2020). Again, according to Çelik & Burakgazi (2021), problems such as the lack of textbooks and materials, teacher-centered approaches caused by crowded classrooms and limited time, and the inappropriateness of the curriculum to the level of the students are some of the difficulties affecting curriculum fidelity.

In this study, how secondary school teachers working in rural and urban centers define the concept of curriculum fidelity and the characteristics of a teacher who is committed to the curriculum and their views on the factors affecting teachers' curriculum fidelity were examined. The main reason for examining the above-mentioned situations related to curriculum fidelity of teachers working in rural and urban centers within the scope of the research is that it is stated in related studies (Bümen et al., 2014; Ringwalt et al., 2003) that curriculum fidelity is related to environmental conditions.

In this study, holistic multiple case study design, one of the qualitative research methods, was used. In the spring semester of the 2022-2023 academic year, the districts in a province located in the north of Turkey were divided into urban and rural districts and 36 secondary school teachers working in public schools affiliated to the Ministry of National Education, selected by criterion sampling from the districts selected according to the random sampling method, constituted the study group. A semi-structured interview form created by the researchers was used as a data collection tool in the study. The data collected by taking audio recordings through the semi-structured interview form were transcribed in computer environment using Microsoft Office Word program. The themes were created from the transcribed data and content analysis technique was applied to the collected data.

The findings of the study were grouped under the themes of teachers' definitions of their commitment to the curriculum, characteristics of teachers who are committed to the curriculum, and factors affecting curriculum fidelity. Within the scope of the study, when the views of rural and urban teachers on the concept of curriculum fidelity were examined, it was seen that teachers working in both regions reported opinions in the categories of faithful implementation of the designed curriculum, the level of implementation of the curriculum as planned, and the integrity and quality of implementation. It is seen that only the teachers working in the urban center, unlike the rural teachers, define fidelity to the curriculum as the process of harmony between the curriculum prepared by MoNE and the way it is implemented.

In the study, when the views of secondary school teachers working in rural and urban centers on the characteristics of teachers who adhere to the curriculum were examined, the negative characteristics of teachers who adhere to the curriculum were defined as prescriptive, disciplined, classical, routine and not open to innovations. On the other hand, positive teacher characteristics of teachers who adhere to the curriculum were defined by teachers as responsible, well-equipped, planned and organized, doing their job, and supporting the development of students.

Finally, teachers' views on the factors affecting curriculum fidelity were examined. In this context, it was seen that teachers working in rural and urban centers expressed opinions in the categories of student characteristics, curriculum characteristics, teacher characteristics, regional characteristics, economic characteristics, cultural characteristics, institutional characteristics, centralized education system, examination system, teacher training, extraordinary situations, supervision and political situations. In addition, it was concluded that teachers working in rural areas expressed opinions in the context of social characteristics other than these categories. Based on the results of the research, it can be interpreted that eliminating the negative factors on teachers will have a positive effect on the curriculum fidelity and teachers' fidelity to the curriculum will increase at the point of implementing the curriculum.